

Til Nærings- og fiskeridepartementet
Næringsminister Iselin Nybø

Fra NHO

Kopi Finansdepartementet
Statsministerens kontor

Dato 7. januar 2021

Sak Kompensasjonsordningen – videreføring og justeringer

NHO viser til møte med næringsminister Iselin Nybø og finansminister Jan Tore Sanner 6. januar 2021.

NHO mener:

- a) Det er bra at regjeringen allerede nå har forlenget kompensasjonsordningens virketid ut april
- b) Kompensasjonsordningen bør videreføres så lenge tiltak for å håndtere pandemien hindrer normal forretningsdrift.
- c) Ideelt sett bør arbeidsgiverperioden ved permittering reduseres til 2 dager. Sekundært bør permitteringskostnader for arbeidsgiverperiode 1 legges inn i kompensasjonsordningen.
- d) Kompensasjonsgraden bør settes til 85 pst. for januar og februar, og videreføres på dette nivået dersom situasjonen tilsier det.
- e) Kompensasjonsordningen bør inkludere smittevernkostnader for å stimulere til økt aktivitet.
- f) Det bør vurderes egne løsninger for vekst- og gründerbedrifter.

Avslutningsvis peker vi også på noen skjevheter som har hengt ved kompensasjonsordningen siden den ble lansert, og ber om at det på nytt vurderes hvorvidt noen av disse kan rettes opp.

Forutsigbarhet – kompensasjonsordningen bør videreføres

Kompensasjonsordningen har hjulpet mange sunne bedrifter gjennom krisen. Men krisen er ikke over, og selv om vaksinasjon nå nærmer seg vil krisen for næringslivet neppe være over 1. mai 2021. En rimelig antakelse er at viruset og dermed smitteverntiltak av varierende styrke vil være med oss i alle fall frem til sommeren.

Høsten har vist at det er krevende å forutsi smitteutviklingen, og dermed når og hva slags smittevernrestriksjoner som er nødvendige å innføre og hvor lenge de vil vare. For å bøte på uforutsigbarheten bør ordninger som etableres få vare en tid, og være fleksible nok til å omfatte skiftende smittescenarioer. Kompensasjonsordningen bør utformes slik at kompensasjonsgraden automatisk justeres opp når nye inngripende smittevernrestriksjoner innføres uten forvarsel. Kompensasjonsgraden bør være minst 85 pst. i de månedene strenge restriksjoner gjelder. Siden situasjonen nå er den samme som før jul, bør kompensasjonsgraden i januar og februar settes til 85 pst., og etter det videreføres på dette nivået dersom situasjonen tilsier det.

Politikken må gi forutsigbarhet for næringslivet. Koronaspesifikke tiltak må ha en varighet som korresponderer med smittesituasjonen og når smitterestriksjonene kan lettes. Det er viktig at bedriftene vet hvilke ordninger som gjelder også en viss tid fremover, og vi må unngå at det oppstår perioder uten tiltak samtidig som det vurderes innføring av nye, likeartede tiltak. Høsten har vært krevende for mange, med stor usikkerhet om hvorvidt

en bred kompensasjonsordning ville komme på plass. Derrest, ettersom den tidligere kompensasjonsordningen forvaltet av Skatteetaten blir erstattet av en ny kompensasjonsordning forvaltet av Brønnøysundregisteret, blir det også en tidsforsinkelse i utbetalingene fra ordningen. Det forsterker næringslivets allerede økende likviditetsutfordringer. Det er viktig at dette ikke skjer igjen.

NHO mener derfor at kompensasjonsordningen må videreføres så lenge tiltak for å håndtere pandemien hindrer normal forretningsdrift. Dersom smitterestriksjonene trappes ned og aktiviteten i næringslivet av den grunn trappes opp, vil mange bedrifter ha behov for mindre støtte. Det er ikke nødvendig å avslutte kompensasjonsordningen for å oppnå det. Slik ordningen er konstruert, vil bedrifter som opplever økt aktivitet falle ut av ordningen.

I noen næringer kan det ta noe tid før kundene (markedet) er tilbake selv om vaksiner er tilgjengelig og restriksjoner oppheves. Eksempler er reiselivs- og transporttjenester hvor kundene over tid er blitt anbefalt ikke å reise, unngå sosiale samlinger og å holde avstand. Vi vil med stor sannsynlighet se en gradvis gjenåpning av samfunnet og økt aktivitet utover høsten 2021. For mange bedrifter vil en kompensasjonsordning med varighet gjennom sommeren være et viktig risikoreducerende tiltak på vei tilbake til en mer normal situasjon.

2020 har vært et atypisk år. Ved forlengelse av kompensasjonsordningen må derfor omsetningsnedgangen for å bli omfattet av ordningen fortsatt måles mot tilsvarende periode i 2019, evt. med januar/februar 2020 for de som ikke var etablert eller hadde omsetning i tilsvarende periode i 2019. For mars og april 2021 bør sammenlikningsgrunnlaget være gjennomsnittet av mars og april i 2019, hensyn tatt skiftende plassering av påsken.

Permitteringskostnader

Smittesituasjonen endrer seg raskt, og vi forstår at det derfor kan oppstå behov for å innføre strengere smitterestriksjoner på kort varsel. Samtidig medfører brå endringer i smittevernbestemmelsene at bedriftene fratas muligheten til en planlagt tilpasning av bemanningen. Det er derfor viktig at rammebetingelsene for næringslivet er innrettet slik at bedriftene evner å tilpasse seg umiddelbare endringer i smitterestriksjoner på en økonomisk bærekraftig måte. Ideelt sett burde derfor første arbeidsgiverperiode under permittering vært kuttet fra ti til to dager. Dersom det ikke lar seg gjøre, må kostnadene knyttet til permittering legges inn i kompensasjonsordningen.

NHOs posisjon har hele tiden vært at bedriftene som hindres i normal forretningsdrift av myndighetenes smitteverntiltak må kompenseres. De bedriftene og næringene som er hardest rammet, må kompenseres mest. Det er særlig virksomheter i arbeidsintensive næringer som kan oppleve et behov for raskt å kunne permittere ansatte ved brå endringer i smittevernbestemmelsene. Å innta kostnader ved permittering som egen kostnadspost i kompensasjonsordningen vil være en mer målrettet løsning for å sikre at det er virksomhetene som påføres disse kostnadene som kompenseres, enn en løsning der permitteringskostnadene kompenseres gjennom en høyere kompensasjonsgrad. Vi ber derfor om at det innføres en egen kostnadskomponent i kompensasjonsordningen der bedrifter kan føre opp lønn for 8 dager for hver permitterte som kostnad det gis kompensasjon for.

Vi viser også til eget notat om endringer i permitteringsregelverket, herunder også forlengelse av permitteringsperioden og utsatt innføring av arbeidsgiverperiode II.

Aktivitetsstimulans – smittevernkostnader bør inkluderes

Kompensasjonsordningen dekker en del av et fåtall uunngåelige faste kostnader. Beregningen av støtten skjer etter et strengt regelverk og forholdsvis snevert definert kostnadsgrunnlag, samtidig som støtten i stor grad er påvirket av bedriftenes aktivitetsnivå. Ordningen er innrettet for å holde bedriftene i live, ikke å stimulere til økt aktivitet. Den kan derfor med fordel justeres noe, slik at den gir sterkere insentiver til økt aktivitet.

Med økt aktivitet i en bedrift øker også de variable kostnadene. Det impliserer at om ordningen skal stimulere bedre til økt aktivitet vil det også være nødvendig at ordningen inkluderer noen variable kostnader i beregningsgrunnlaget. Det mest nærliggende er at ordningen inntar kostnader bedriftene har for å overholde myndighetspålagte smitterestriksjoner i sin drift. Smitteverntiltak er blitt helt nødvendig for å holde næringslivet og samfunnet i gang. Det påfører bedriftene uunngåelige kostnader. Å innta disse kostnadene i beregningsgrunnlaget for kompensasjonsordningen vil bidra til økt aktivitet i næringslivet.

I denne sammenheng vil vi også peke på at den snevre definisjonen av kostnadsposten 'renhold' i kompensasjonsordningen fremstår uhensiktsmessig. Renhold er en vesentlig smittevernaktivitet og i pandemisammenheng ansett som en samfunnskritisk funksjon. Kostnader til renhold utover offentlige avgifter og gebyrer bør inkluderes.

Løsninger for vekst- og gründerselskaper

For å være omfattet av kompensasjonsordningen må en bedrift ha hatt et omsetningsfall på minimum 30 pst. sammenliknet med tilsvarende periode i fjor eller gjennomsnittet av januar/februar i år. Det treffer nyetablerte selskaper og selskaper som er i (sterk) vekst dårlig. Mange bedrifter som investerte i 2019 (og tidligere) for å ta nye markeder opplever at den ventede inntektsveksten har uteblitt, samtidig som de har pådratt seg betydelige kostnader.

Innta kansellerte ordre i beregning av omsetningsfall

Det gjelder f.eks. Breeze – vaskeribedriften som gjennom en konkurranse i 2019 vant en ny stor kontrakt fra 1. mars i år, men der omsetningen knyttet til kontrakten forsvant som følge av at denne kundens aktivitet har blitt vesentlig redusert. I kompensasjonsordningen teller ikke denne omsetningsreduksjonen med. Vi har tidligere tatt til orde for at dokumenterte kanselleringer av ordre/kontrakter inngått før Norge stengte ned 12. mars i år bør kunne regnes med i beregningen av omsetningsfall, og ber om at dette vurderes på nytt. Dette gjelder også mange reiselivsbedrifter, som merket konsekvensene av pandemien allerede ved starten av året.

Vurdere egen ordning for vekst- og gründerbedrifter

Det er mange vekst- og gründerbedrifter som har foretatt store investeringer uten at de per 1. mars i år hadde inngåtte kontrakter å vise til for fastsettelse av forventet omsetning i 2020. Mange av disse er likevel sunne bedrifter. Å innta verdien av dokumenterte kanselleringer i beregningen av omsetningsfall vil ikke hjelpe disse.

Bedrifter drives for eiers regning og risiko. Kompensasjonsordningens rolle er ikke å finansiere investeringer til vekst og utvikling. Støtte bør derfor ikke beregnes på bakgrunn av et omsetningsfall som med liten grad av sannsynlighet ville skjedd. Vi er innforstått med at det kan være krevende å vurdere hvordan omsetningen til en vekstbedrift uten inngåtte (og kansellerte) kontrakter ville utviklet seg i 2020. Det kan derfor være hensiktsmessig å vurdere egne ordninger for å ivareta vekstbedriftenes situasjon under koronapandemien.

Retting av skjevheter og svakheter i kompensasjonsordningen

Da den tidligere kompensasjonsordningen ble etablert i mars/april, var tempo prioritert fremfor millimeterrettferdighet i ordningen. Vi støtter fortsatt den prioriteringen. Det medførte imidlertid at ordningen fikk noen systematiske skjevheter som, grunnet manglende senere justeringer, gjaldt i hele dens virketid. Vi ber om at det også vurderes på nytt om det er mulighet for å rette opp i disse.

Likebehandling uavhengig av organisasjons- og finansieringsform

Kompensasjonsordningen som ble innført for månedene november - februar bygger på de samme prinsipper og avgrensninger som tidligere, og vil følgelig videreføre disse skjevhetene. De mest markante skjevheter er at ordningen forskjellsbehandler ellers like virksomheter basert på hvordan de er organisert og finansiert. Det gir kompensasjonsordningen en konkurransevridende effekt som forsterkes desto lengre ordningen varer. For eksempel

slår dette svært urimelig ut for Geilo Skisenter, som faller på utsiden av ordningen fordi de har organisert seg slik at de driver en barnehage i samme konsern som skisenteret. Det slår også urimelig ut for bedrifter som har opplevd stort omsetningsfall, men som har en organisasjons- eller kostnadsstruktur som treffes dårlig av ordningens innretning. Avkortningen av støtteutbetalinger over 30 mill. kr. per selskap per måned er et eksempel på en uheldig forskjellsbehandling mellom bedrifter basert på organisasjonsform og størrelse.

Erstatning for tapte innsatsfaktorer

Matindustri, kantinebedrifter, barer, puber, restauranter og hoteller, samt andre serveringssteder som catering, møtematleverandør og konferansearrangører har fått betydelige og uunngåelige kostnader knyttet til verdifall på varelager og stenging av storkjøkken- og serveringslokaler. Kostnadene til innkjøpte produkter og innsatsfaktorer som ikke har blitt brukt på grunn av smittevernstiltak og som forringes i et slikt omfang at de ikke kan brukes senere, bør innlemmes i kompensasjonsordningen. Dette vil ofte være knyttet til innkjøp av varer, f.eks. øl på tank, som det er krevende å forutsi ikke kan selges, fordi smittevernrestriksjoner, f.eks. midlertidig innføring av alkoholserveringsforbud, vil variere over tid.

Ideelle aktørers situasjon ivaretas dårlig gjennom ordningen

Kravet om at virksomheter må være skattepliktige til Norge er fornuftig, men det medfører også at ideell og frivillig sektor faller utenfor ordningen for store deler av sin virksomhet. Dette er aktører som i mange tilfeller driver likeartet økonomisk aktivitet som virksomheter med annen organisasjonsform, og bør omfattes av ordningen i samme utstrekning som disse.

Adgang for mindre bedrifter som hadde negativt resultat 31.12.2019

EUs midlertidige statsstøtteregulering ble i juni endret slik at også mikro- og småbedrifter som hadde negativt resultat 31.12.2019, kunne kvalifisere til kompensasjon så fremt konkursprosess ikke var startet. Mange små bedrifter som gjorde investeringer i forkant av 2020 vil bli omfattet om Norge også åpner for å slippe disse inn i ordningen. Det gjelder blant annet flere reiselivsaktører.